

Folkhälsomyndigheten

Tjoahkkájgäsos diedos Gåktu sáme viessu Svierigin? Båhtusa gatjádimes varresvuoda, viessomvidjurij ja viessomdábij hárráj sámij siegen

Dán diedádusán mij vuosedip båhtusijt gatjádimašádimes Samisk hälsa på lika villkor. Tjadáduváj gidán 2021 ja vássteduváj 3 685 sámijs 18-84 álldarin Svierigin. Diedádusá ulme l oanesláhkáj gávådit varresvuodav, viessomvidjurijt ja viessomdábijt sámij siegen. Båhtusa li aj buohtastahteduvvam álmugijn ietján dáhtá baktu riikkalasj álmukvarresvuohtagatjádimes Hälsa på lika villkor, mij aj la tjadádum gidán 2021.

Båhtusa oanegisláhkáj

Ienemus sáme dán átsádimen, 73 procánnta, diededi siján la buorre gájkásasj varresvuoha. Vargga gájkajn, 87 procánnta, la buorre psykkalasj varresvuoha. Sámijs állásit 47 procánnta diedet siján la guhkesájggásasj skibádahka jali sáhtusvuoha. Oasse mij diedet sij suovasti bájvålattjat la 4 procánnta, ja oasse mij snukti le 23 prosánnta.

Buohtastahttem sámij ja álmuga gaskan ietján vuoset tjuovvo:

- Sámijs avta stuorra oasse náv gåk álmuk ietján diedet buorre almmulasj varresvuodav. Sámijs oasse aj diedet skibádagájt náv gåk alla varradáddo ja diabetes jali psykkalasj vájve náv gåk hudja, ráfedisvuohra jali goavgge l avta stuorra náv gåk álmugin ietján.
- Sámijs binnep oasse gá álmuk ietján diedet oademvåjvijt, vájbasvuodav ja psykkalasj gáhttjalamvuodav. Sámijs la aj binnep oasse mij diedet sij e labuda ienep gá lågenan tijma bájvváj, siján la vádáadno alkoholas, diedet sij suovasti bájvålattjat jali soames bále li adnám cannabisav.
- Sámijs binnep oasse gá buohtastahtá álmugijn ietján diedet buorre badnevarresvuodav ja sij bárru muorjemijt ja ruonudisájt binnemusát akti bájvváj.
- Sámijs stuoráp oasse gá álmuk ietján la buorre psykkalasj varresvuoha. Sámijs stuoráp oasse gis diedet siján la guhkesájggásasj skibádahka jali sáhtusvuoha, luottudahka rubmaha umasslágásj ásiijn, astma, allegiddja, sij ilá ednagav dieddi ja buojddudahka. Sámijs oasse aj mij diedet sij snuktiji bájvålattjat la stuoráp gá álmuk ietján.
- Sámijs stuoráp oasse gá álmuk ietján diedet sij soames bále li duodalattjat árvvaladdam ietjas gáddet jali sij soames bále li gáhttjalam ietjas gáddet.

Stuoráp oasse sámij vil diedet siján la árrum gássjelisvuohta dájmadit bájvvásasj gálojt mañemus 12 mánojn. Sámij oasse mij diedet sij li soames bále mañemus 3 mánojn duostoduvvam jali sij li duostoduvvam ahte sij li dábdám vuole dimev la stuoráp gá álmuk ietján.

Covid-19 pandemiddja gáktuj, sámij binnep oasse diedet gá álmuk ietján, sij li oadtjum positijvalasj áhtusav cov-19:ij. Stuoráp oasse sámij gis diedet sij li dábdám ráfedisvuodav sij ietja jali soames lagámu galggá skihppát bahát.

Le dárbulasj állidit sámij varresvuodav

Dát átsádibme l vuostasj ájnas lávkke állidittjat varresvuohtavidjurav sámij siegen Svierigin ja l akta ienemus vijdesbirástiddje gatjádimaátsádibmes mij la tjádadam dán rádjáj. Átsádibme oassálasstá ájnas diedojda sámij varresvuoda, viessomvidjurij ja viessomdábij hárráj ja máhtta árron vuodon goappátjagá vil diehtoávdánibmáj ja varresvuohtaávdedim ja hierediddje dagojda bájkalattjat, dajvalattjat ja rijkalattjat. Le aj dárbulasj ienep ja tjeegnodim guoradallama sierralágásj tjalmostimijn umasse juohkusijda sámij siegen gejn dávk lisj nievrep varresvuohta jali nievrep ávdeldime buorre varresvuohtaj.

[Hur mår samer i Sverige? – Resultat från en enkätundersökning om hälsa, livsvillkor och levnadsvanor bland samer \(folkhälsomyndigheten.se\)](#)